

Những lưu ý khi xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường cấp Tiểu học

Lê Anh Tuấn

Email: tuanla@gesd.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm,
Hà Nội, Vietnam

TÓM TẮT: Xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường là một nhiệm vụ bắt buộc với các trường Tiểu học khi thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Nhóm nghiên cứu của Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam đã khảo sát, đánh giá thực trạng việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường ở cấp Tiểu học và thấy rằng, các trường đang gặp nhiều khó khăn bởi công việc này là một nhiệm vụ rất mới. Bài viết nhằm chia sẻ một số kinh nghiệm và góp phần giúp các trường tháo gỡ được những khó khăn đó.

TỪ KHÓA: Kế hoạch giáo dục nhà trường, Chương trình Giáo dục phổ thông, chương trình nhà trường, kế hoạch dạy học, kế hoạch bài dạy.

→ Nhận bài 17/11/2021 → Nhận bài đã chỉnh sửa 16/12/2021 → Duyệt đăng 15/6/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210605>

1. Đặt vấn đề

Đề hỗ trợ công tác chỉ đạo của Vụ Giáo dục Tiểu học - Bộ Giáo dục và Đào tạo về Hướng dẫn xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường cấp Tiểu học, Trung tâm Phát triển bền vững Chất lượng Giáo dục phổ thông quốc gia - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam triển khai nhiệm vụ: Nghiên cứu thực trạng việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường. Mục tiêu của nhiệm vụ là nghiên cứu thực trạng và đề xuất giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường (Năm 2021: lớp 1, lớp 2). Nhiệm vụ chọn phương thức thiết kế phiếu hỏi khảo sát online. Đối tượng khảo sát là cán bộ quản lý và giáo viên Tiểu học ở Hà Nội và một số tỉnh, thành phố. Nội dung khảo sát tập trung vào: Nhận thức của cán bộ quản lý và giáo viên về xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; Thực trạng xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường; Thực trạng triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; Các điều kiện cần thiết để triển khai hiệu quả kế hoạch giáo dục nhà trường; Đánh giá về hiệu quả xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; Đề xuất giải pháp để xây dựng và triển khai có hiệu quả kế hoạch giáo dục nhà trường,... Phiếu khảo sát có cả câu hỏi đóng và câu hỏi mở để xin ý kiến của người hỏi được khách quan hơn. Cùng với việc khảo sát, nhiệm vụ còn tập trung phân tích một số bản kế hoạch của các trường Tiểu học năm học 2020 - 2021 như: kế hoạch thực hiện nhiệm vụ năm học, kế hoạch giáo dục nhà trường, chương trình giáo dục nhà trường,... để có thông tin và luận cứ xác đáng hơn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự cần thiết của kế hoạch giáo dục nhà trường

Xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường là một xu thế

phổ biến trong giáo dục ở những nước tiên tiến, việc này mang lại những lợi ích cho nhà trường, giáo viên và học sinh. Cụ thể là:

- Nhà trường được chủ động, linh hoạt điều chỉnh Chương trình Giáo dục phổ thông quốc gia sao cho phù hợp với nhu cầu, điều kiện thực tiễn ở địa phương, phát huy được thế mạnh và khắc phục điểm yếu của mỗi trường (các nước gọi là phát triển chương trình nhà trường).

- Giáo viên được tiếp cận với những nguồn học liệu đa dạng, được chủ động xây dựng và điều chỉnh kế hoạch dạy học cho phù hợp và hiệu quả.

- Học sinh được học tập và trải nghiệm những nội dung gần gũi với cuộc sống, như lịch sử, địa lí, kinh tế và những di sản văn hóa ở địa phương,... bên cạnh những nội dung bắt buộc trong Chương trình Giáo dục phổ thông quốc gia. Kế hoạch giáo dục nhà trường giúp dạy học cá thể hóa để học sinh có cơ hội phát triển năng lực cá nhân.

2.2. Mục đích và căn cứ xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường

Mục đích xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường nhằm phát huy tính chủ động, linh hoạt của nhà trường và năng lực tự chủ, sáng tạo của tổ chuyên môn, giáo viên trong việc thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông; khai thác, sử dụng sách giáo khoa, các nguồn học liệu, thiết bị dạy học hiệu quả, phù hợp thực tiễn; vận dụng linh hoạt các phương pháp, hình thức tổ chức dạy học nhằm phát triển năng lực, phẩm chất học sinh. Nâng cao năng lực, hiệu quả quản trị hoạt động giáo dục của nhà trường; đảm bảo tính dân chủ, công khai, thống nhất giữa các tổ chức trong nhà trường; phối hợp giữa nhà trường, cha mẹ học sinh và các cơ quan, tổ

chức có liên quan tại địa phương trong việc tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục của nhà trường. Những căn cứ pháp lý để xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường cấp Tiểu học là:

- Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (Chương trình tổng thể) quy định: "Trao quyền chủ động và trách nhiệm cho địa phương, nhà trường trong việc lựa chọn, bổ sung một số nội dung giáo dục và triển khai kế hoạch giáo dục phù hợp với đối tượng giáo dục và điều kiện của địa phương, của nhà trường,..."

- Công văn 3415/BGDĐT-GDTH ngày 04 tháng 9 năm 2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc Hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ giáo dục Tiểu học năm học 2020 - 2021, trong đó chỉ đạo các cơ sở giáo dục Tiểu học xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường nhằm đổi mới công tác quản lý, quản trị trường học, tạo điều kiện cho học sinh được học tập các môn học tự chọn và tham gia các hoạt động giáo dục nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện ở Tiểu học.

- Công văn 2345/BGDĐT-GDTH ngày 07 tháng 06 năm 2021 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc Hướng dẫn xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường cấp Tiểu học, tập trung vào 3 nội dung sau: 1) Kế hoạch giáo dục của nhà trường; 2) Kế hoạch dạy học các môn học, hoạt động giáo dục ở mỗi khối lớp; 3) Kế hoạch bài dạy do giáo viên thiết kế bao gồm các hoạt động của học sinh và giáo viên trong quá trình dạy học một tiết học/bài học/chủ đề nhằm giúp học sinh chiếm lĩnh được kiến thức và đạt được các năng lực, phẩm chất cần thiết.

2.3. Một số kết quả khảo sát thực trạng việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường

Về khái niệm: Hiện nay, việc triển khai Chương trình và Sách giáo khoa lớp 1 đã hoàn thành thì khái niệm kế hoạch giáo dục nhà trường đã trở nên quen thuộc hơn đối với giáo viên. Tuy nhiên, chưa phải tất cả cán bộ quản lý và giáo viên đã có nhận thức đầy đủ về khái niệm kế hoạch giáo dục nhà trường.

Có khoảng 85% người được hỏi đồng nhất khái niệm kế hoạch giáo dục nhà trường với kế hoạch thực hiện nhiệm vụ năm học (các trường còn gọi là: kế hoạch năm học, kế hoạch triển khai nhiệm vụ năm học, kế hoạch giáo dục nhà trường năm học, kế hoạch giáo dục năm học, kế hoạch phát triển giáo dục năm học,...). Giáo viên cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường là kế hoạch tổng thể về định hướng giáo dục của nhà trường và kế hoạch giáo dục môn học.

Khoảng 70% giáo viên cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường là sự chi tiết, cụ thể hóa Chương trình Giáo dục phổ thông quốc gia đối với từng trường. Một số lượng ít hơn (khoảng 50%) cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường cần phải bao gồm Chương trình Giáo dục phổ thông quốc gia và nội dung giáo dục địa phương,

các hoạt động giáo dục khác như kỹ năng sống, STEM,...

Về mục tiêu: Phần lớn (khoảng 79%) cán bộ quản lý và giáo viên cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường được xây dựng để phù hợp với nhu cầu, điều kiện, khả năng của nhà trường, để phát triển tối đa năng lực của học sinh, để thực hiện sự chỉ đạo của các cấp quản lý, của Chương trình tổng thể. Một số giáo viên (khoảng 50%) cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường được xây dựng để phù hợp với tầm nhìn, sứ mệnh của nhà trường. Không nhiều giáo viên (khoảng 22%) cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường là để phục vụ trào lưu của xã hội, để đạt được các chỉ số về thành tích của nhà trường (như được nêu trong phần mục tiêu ở kế hoạch năm học).

Về cấu trúc văn bản kế hoạch giáo dục nhà trường: Đa số cán bộ quản lý và giáo viên được hỏi cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường cần có những thành phần cơ bản sau: Căn cứ xây dựng kế hoạch: 86%; Bối cảnh nhà trường: 58%; Mục tiêu giáo dục: 86%; Kế hoạch giáo dục: 84%; Giải pháp thực hiện: 75%; Tổ chức thực hiện: 75%.

Bên cạnh đó, một số trường dân lập, trường tư thục có yếu tố nước ngoài đã xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường dưới dạng chương trình giáo dục có cấu trúc mở. Những chương trình này tập trung giới thiệu về thế mạnh của nhà trường, đó là tiếp cận với chương trình giáo dục quốc tế, vừa giúp học sinh trở thành công dân toàn cầu, vừa góp phần giữ gìn bản sắc văn hoá Việt Nam.

Về nguồn nhân lực xây dựng: Về lý thuyết, nhiều thành phần có thể tham gia vào xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường và chủ yếu được chia thành hai nhóm: nhóm chính thức (chính quyền địa phương, cơ quan giáo dục địa phương, nhà trường gồm Ban Giám hiệu, giáo viên) và nhóm không chính thức (cha mẹ học sinh, học sinh, cộng đồng). Theo kết quả khảo sát, các cán bộ quản lý và giáo viên đã nhận thức được rằng, việc xây dựng và thực hiện kế hoạch giáo dục nhà trường cần có sự tham gia của nhiều thành phần khác nhau như: giáo viên các tổ bộ môn, khối lớp, ban giám hiệu, cha mẹ học sinh, chuyên gia chương trình môn học, cán bộ quản lý các cấp,...

Bên cạnh việc đề xuất sự tham gia xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường của các thành phần như: Cha mẹ học sinh (53% số người được hỏi ý kiến); Chuyên gia phát triển chương trình (59% số người được hỏi ý kiến); Cán bộ quản lý các cấp (60% số người được hỏi ý kiến),...

Phần lớn giáo viên (khoảng 90%) đều khẳng định vai trò quan trọng trong việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường của ban giám hiệu (hiệu trưởng, hiệu phó), tổ bộ môn, giáo viên. Trong kế hoạch năm học, những thành phần này đều được phân công nhiệm vụ cụ thể, ví dụ:

Hiệu trưởng: Chỉ đạo các đoàn thể, tổ chuyên môn, tổ văn phòng lập kế hoạch hoạt động chi tiết, cụ thể cho năm học, tháng, tuần theo quy định; Giám sát việc triển khai thực hiện kế hoạch của các tổ chuyên môn, đoàn thể trong nhà trường theo kế hoạch, kịp thời điều chỉnh, tư vấn để bám sát và thực hiện tốt các nội dung, tiêu chí đã xây dựng trong kế hoạch năm học; Xây dựng kế hoạch chỉ đạo hoạt động giáo dục và điều hành chung mọi công việc.

Phó hiệu trưởng: Giúp hiệu trưởng phụ trách hoạt động chuyên môn, lập kế hoạch giáo dục năm học và kế hoạch đầu việc trong phạm vi công việc phụ trách; Xây dựng kế hoạch tổ chức các hoạt động ngoài giờ lên lớp; kế hoạch bồi dưỡng học sinh có năng khiếu, phụ đạo học sinh nhận thức chậm và các hoạt động khác có liên quan đến giáo dục.

Tổ trưởng tổ chuyên môn, tổ trưởng tổ văn phòng: Xây dựng kế hoạch triển khai các hoạt động chuyên môn của tổ theo năm, tháng, tuần (bao gồm kế hoạch khung thời gian và các kế hoạch đầu việc được Ban Giám hiệu giao phụ trách); Hướng dẫn giáo viên (nhân viên) lập kế hoạch cá nhân (kế hoạch giáo dục và các hoạt động chuyên môn); Trình ban giám hiệu phê duyệt kế hoạch của tổ; Kiểm tra việc thực hiện kế hoạch của các thành viên trong tổ; Kịp thời điều chỉnh, bổ sung kế hoạch trong phạm vi của tổ mình phụ trách; Giám sát và tư vấn cho giáo viên thực hiện các hoạt động chuyên môn theo nội dung kế hoạch đã xây dựng.

Giáo viên, nhân viên: Căn cứ vào kế hoạch của trường, của tổ, mỗi cá nhân xây dựng cho mình kế hoạch dạy học và kế hoạch thực hiện các hoạt động giáo dục được Ban giám hiệu và tổ trưởng phân công (bao gồm kế hoạch năm, chủ đề, tuần, ngày). Trình tổ trưởng, ban giám hiệu phê duyệt kế hoạch, không được tự động điều chỉnh kế hoạch khi chưa được sự đồng ý và thống nhất của tổ trưởng và Ban Giám hiệu.

Về kế hoạch dạy các môn học tự chọn: Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (Chương trình tổng thể) xác định đối với lớp 1 có hai môn tự chọn là: Tiếng dân tộc thiểu số và Ngoại ngữ 1. Thực tế, nhiều trường Tiểu học đã xây dựng kế hoạch dạy tự chọn tiếng Anh. Bên cạnh tiếng Anh, một số trường tổ chức dạy Tin học, STEM, tiếng Pháp, rất ít trường dạy tự chọn Tiếng dân tộc thiểu số.

Về kế hoạch thực hiện các hoạt động củng cố, bồi dưỡng: Sự sáng tạo và linh hoạt của các trường Tiểu học chính là thiết kế tiết hướng dẫn học. Tiết này giải quyết được nhiều nhiệm vụ như: củng cố nội dung các môn học bắt buộc; thực hiện các hoạt động giáo dục đáp ứng nhu cầu, sở thích, năng khiếu của học sinh; kết hợp tìm hiểu tự nhiên, xã hội, văn hóa, lịch sử, truyền thống của địa phương... Việc phân tích kế hoạch giáo

dục của một số trường Tiểu học thấy rằng, có trường sắp xếp được 06 tiết hướng dẫn học cho lớp 1 trong mỗi tuần.

Nhiều trường Tiểu học xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường nhằm thực hiện đa dạng hóa các hình thức tổ chức dạy học, gắn giáo dục nhà trường với thực tiễn cuộc sống. Xây dựng kế hoạch dạy học các môn học, chương trình nhà trường cho phù hợp với thực tiễn và tâm sinh lí học sinh. Tăng cường tổ chức các hoạt động học tập ngoài lớp học phù hợp với nội dung các môn học và hoạt động giáo dục cũng như phù hợp với thực tiễn (chú ý công tác phòng chống dịch bệnh). Thực hiện dạy học gắn kết giữa lí thuyết với thực hành; tăng cường các hoạt động trải nghiệm, vận dụng kiến thức vào thực tế cuộc sống của học sinh.

Về các yếu tố ảnh hưởng: Việc xây dựng và thực hiện kế hoạch giáo dục nhà trường chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố khác nhau. Trên 70% ý kiến cho rằng, những yếu tố có ảnh hưởng nhiều nhất là điều kiện về cơ sở vật chất của nhà trường, chiến lược phát triển của nhà trường, trình độ chuyên môn của giáo viên, nhu cầu của học sinh và cha mẹ học sinh. Bên cạnh đó, khoảng 50% cán bộ quản lí và giáo viên cho rằng, chiến lược phát triển của địa phương cũng là yếu tố tác động đến việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường. Kết quả khảo sát nhận thức của cán bộ quản lí và giáo viên về kế hoạch giáo dục nhà trường cho thấy một số điểm cần lưu ý sau:

Một bộ phận cán bộ quản lí và giáo viên được tiếp cận với kế hoạch giáo dục nhà trường thông qua các nguồn thông tin chính thống như các văn bản chỉ đạo của các cơ quan quản lí giáo dục, các khóa tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn về xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường. Chính vì vậy, một số giáo viên được khảo sát đã thể hiện nhận thức tương đối đầy đủ về kế hoạch giáo dục nhà trường thông qua xác định nội hàm của kế hoạch giáo dục nhà trường, mục tiêu xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường, lực lượng tham gia vào kế hoạch giáo dục nhà trường và các yếu tố ảnh hưởng đến kế hoạch giáo dục nhà trường.

Một số cán bộ quản lí và giáo viên chưa có nhận thức đầy đủ về kế hoạch giáo dục nhà trường, đặc biệt thể hiện qua quan niệm về kế hoạch giáo dục nhà trường. Nhiều giáo viên cho rằng, kế hoạch giáo dục nhà trường đồng nghĩa với kế hoạch năm học cụ thể hay kế hoạch hoạt động của trường trong năm học (bao gồm không chỉ chương trình giáo dục mà cả các yếu tố tài chính, nhân sự,...). Đây là quan niệm chưa chính xác và chưa đầy đủ, nếu hiểu như vậy thì kế hoạch năm học như các nhà trường xây dựng từ trước đến nay sẽ vừa thiếu và vừa thừa một số nội dung. Kế hoạch giáo dục nhà trường nên được hiểu là sự cụ thể hóa Chương trình

Giáo dục phổ thông quốc gia (bao gồm cả nội dung giáo dục của địa phương) phù hợp với điều kiện cụ thể về thời gian, đặc điểm của người học, nhân lực, vật lực,... của nhà trường.

Có sự khác biệt giữa nhận thức về kế hoạch giáo dục nhà trường và thực tế xây dựng, triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường. Ví dụ, mặc dù cán bộ quản lý và giáo viên được khảo sát cho rằng, cần có sự tham gia của chuyên gia về phát triển chương trình và cha mẹ học sinh vào việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường, nhưng trong thực tế, việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường chủ yếu là công việc mang tính khép kín của nhà trường. Chuyên gia phát triển chương trình và cha mẹ học sinh ít có cơ hội tham gia vào quá trình này.

Về hiệu quả triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường của một số trường Tiểu học: Kết quả khảo sát cho thấy, gần 60% các nhà trường tham gia khảo sát đã xây dựng được kế hoạch giáo dục nhà trường một cách thuận lợi, khoảng 40% nhà trường còn gặp khó khăn trong quá trình xây dựng và triển khai.

Về tác động của kế hoạch giáo dục nhà trường đối với trường Tiểu học, theo kết quả khảo sát, kế hoạch giáo dục nhà trường đã tạo ra sự thay đổi về chất lượng triển khai các hoạt động giáo dục của nhà trường. Các mục tiêu năm học của nhà trường đều đạt được, tuy nhiên, để đạt được những mục tiêu này, nhà trường đã không ngừng thay đổi để bắt kịp yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

Bên cạnh đó, một số trường cũng cho biết, kế hoạch giáo dục nhà trường trong năm học 2020 - 2021 đã gây không ít áp lực đối với nhà trường, do trong thời gian vừa qua, khi xây dựng kế hoạch giáo dục, nhà trường cần lên những phương án dạy học dự phòng khác nhau, phù hợp với các tình huống khác nhau để khi có vấn đề phát sinh như ảnh hưởng của dịch COVID-19, nhà trường có thể triển khai biện pháp thay thế ngay lập tức. Bằng cách này, nhà trường đã triển khai dạy học trực tuyến. Tuy nhiên, với học sinh lớp 1, việc dạy học trực tuyến gặp nhiều khó khăn trong việc đạt được mục tiêu giáo dục do các em còn rất non nớt, chưa tập trung, giáo viên mất khá nhiều thời gian trong việc triển khai dạy học online.

Tình hình phức tạp của dịch bệnh khiến học sinh phải nghỉ đến trường (mỗi đợt nghỉ kéo dài hàng tháng). Đối với học sinh lớp 1 là giai đoạn đầu của giáo dục. Việc học online không phải là tối ưu, một số hoạt động tương tác, sinh hoạt chung cho học sinh lớp 1 không thực hiện được. Ở tuổi các em học là cần được giao lưu với bạn bè, cần được trải nghiệm, do vậy, những đợt nghỉ dịch vừa qua với học sinh lớp 1 khiến các mục tiêu kỹ năng, phẩm chất của học sinh trong kế hoạch giáo dục nhà trường bị chậm lại.

2.4. Cách thức xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường ở cấp Tiểu học

Qua việc khảo sát online và phân tích một số bản kế hoạch của các trường Tiểu học, nhóm nghiên cứu chia sẻ một số kinh nghiệm và cách làm của những trường Tiểu học bước đầu thành công trong việc xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường.

2.4.1. Xây dựng kế hoạch giáo dục của nhà trường

- Ban giám hiệu tổ chức cho tất cả giáo viên được tìm hiểu, nghiên cứu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cùng những văn bản hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo và của địa phương.

- Ban giám hiệu tổ chức khảo sát về nhu cầu và năng lực của học sinh, đánh giá những thuận lợi, khó khăn và những yếu tố đặc trưng của địa phương khi xây dựng tầm nhìn, sứ mệnh, mục tiêu của kế hoạch giáo dục nhà trường.

- Ban giám hiệu huy động mọi nguồn nhân lực để tham gia xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường, bao gồm những thành phần chính thức là ban giám hiệu, tổ trưởng, khối trưởng cùng tất cả giáo viên và một số thành phần không chính thức là đại diện cha mẹ học sinh cùng chuyên gia giáo dục,... Không nên coi xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường là việc riêng của ban giám hiệu.

- Ban giám hiệu chỉ đạo xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường theo cấu trúc trong hướng dẫn của công văn 2345: 1) Căn cứ xây dựng kế hoạch; 2) Điều kiện thực hiện chương trình năm học; 3) Mục tiêu giáo dục năm học; 4) Tổ chức các môn học và hoạt động giáo dục trong năm học; 5) Giải pháp thực hiện; 6) Tổ chức thực hiện.

Những nội dung trọng tâm cần thể hiện đầy đủ và rõ ràng trong văn bản là: Kế hoạch dạy học 2 buổi/ngày; Kế hoạch dạy các môn học bắt buộc; Kế hoạch dạy các môn học tự chọn.

- Ban giám hiệu cần chú ý nâng cao chất lượng giảng dạy tiếng Anh và Tin học, có thể liên kết với các trung tâm ngoại ngữ và Tin học. Bên cạnh đó, cần điều chỉnh Kế hoạch thực hiện nhiệm vụ năm học cho ngắn gọn lại vì toàn bộ mảng giáo dục đã đưa vào kế hoạch giáo dục nhà trường. Những nội dung còn lại của kế hoạch thực hiện nhiệm vụ năm học như: tuyển sinh, bán trú, tài chính, thi đua, thư viện, phổ cập giáo dục, an toàn trường học, phổ biến pháp luật, y tế học đường, quản trị nhà trường, phát triển đội ngũ, cha mẹ học sinh, tổ chức xã hội,...

- Ban giám hiệu đề xuất với Phòng Giáo dục và Đào tạo về nhu cầu bổ sung, nâng cao chất lượng thiết bị dạy học.

- Kế hoạch giáo dục nhà trường được ban hành và báo cáo cấp có thẩm quyền trước khi vào năm học mới.

2.4.2. Xây dựng kế hoạch dạy học các môn học, hoạt động giáo dục

Tổ (nhóm) chuyên môn và giáo viên xây dựng kế hoạch dạy học các môn học (Phân phối chương trình). Mặc dù nhà trường chủ yếu sử dụng một bộ sách giáo khoa ở mỗi lớp, nhưng giáo viên cần khai thác, bổ sung một số nội dung trong những nguồn học liệu được Bộ Giáo dục và Đào tạo phê duyệt để đảm bảo tính đa dạng và hiệu quả trong quá trình dạy học cũng như đánh giá kết quả học tập của học sinh.

Thời khóa biểu các khối lớp (đặc biệt là lớp 1, lớp 2) nên bố trí một số tiết hướng dẫn học nhằm giải quyết những nhiệm vụ như: củng cố nội dung các môn học bắt buộc; thực hiện các hoạt động giáo dục đáp ứng nhu cầu, sở thích, năng khiếu của học sinh; kết hợp tìm hiểu tự nhiên, xã hội, văn hóa, lịch sử, truyền thống của địa phương, đồng thời giảm bớt bài tập về nhà cho học sinh. Một số trường dạy học 2 buổi/ngày có thể bố trí được 5-6 tiết hướng dẫn học cho lớp 1 trong mỗi tuần vì số tiết trung bình/tuần ở lớp 1, lớp 2 là 25 tiết, trong khi ở lớp 4, lớp 5 là 30 tiết.

2.4.3. Xây dựng kế hoạch bài dạy

- Giáo viên chủ động nghiên cứu về nội dung, phương pháp dạy học trong sách giáo khoa đã chọn; tiếp cận với các sách giáo khoa và nguồn học liệu khác để lựa chọn, điều chỉnh, tích hợp nội dung dạy học hoặc biên soạn nội dung mới; tìm hiểu về đối tượng học sinh, lập kế hoạch dạy học cho phù hợp với điều kiện thực tiễn.

- Giáo viên tăng cường vận dụng những phương pháp dạy học tích cực và sử dụng thiết bị dạy học mới được cấp; tăng cường sử dụng công nghệ thông tin trong dạy học và kiểm tra, đánh giá.

- Giáo viên dạy thử và hoàn thiện kế hoạch bài dạy.

2.5. Cách thức triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường ở cấp Tiểu học

- Ban giám hiệu phổ biến và thông qua kế hoạch giáo dục nhà trường tới toàn thể giáo viên và cha mẹ học sinh để thống nhất việc triển khai. Đưa kế hoạch lên website của nhà trường là cách làm rất tốt như: Trường Tiểu học Nguyễn Huệ (Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh), Trường Tiểu học Trần Quốc Toản (Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội),... đã thực hiện trong năm học 2020 - 2021.

- Giáo viên được bồi dưỡng hoặc hợp tác với nguồn lực bên ngoài nhà trường trong bối cảnh mỗi giáo viên phải có năng lực của người phát triển chương trình, cụ thể là các hoạt động như: xây dựng kế hoạch dạy học các môn học (phân phối chương trình) và kế hoạch bài dạy (giáo án); tổ chức sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học (xây dựng bài học minh họa, tổ chức dạy học minh họa và dự giờ, phân tích bài học, vận dụng kết quả sinh hoạt chuyên môn vào bài học hàng ngày); tổ

chức các tiết dạy chuyên đề,...

- Nhà trường triển khai kết hợp dạy học trực tiếp và trực tuyến (trong bối cảnh dịch COVID-19).

- Nhà trường linh hoạt điều chỉnh kế hoạch chung cho phù hợp với điều kiện thực tiễn, giáo viên cần linh hoạt điều chỉnh kế hoạch bài dạy (giáo án) cho khả thi và hiệu quả. Linh hoạt chính là yếu tố nổi bật của kế hoạch giáo dục nhà trường so với sự ổn định của Chương trình Giáo dục phổ thông quốc gia.

- Ban giám hiệu đánh giá hiệu quả triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường, đưa ra điều chỉnh (nếu có). Cần chỉ ra cho giáo viên thấy được những lợi ích mà kế hoạch giáo dục nhà trường mang lại cho nhà trường và học sinh, đồng thời cần tìm được cách thức xây dựng phù hợp thì kế hoạch giáo dục nhà trường mới mang đến cho nhà trường những thay đổi tích cực.

3. Kết luận

Kế hoạch giáo dục nhà trường là yếu tố trung tâm của nhà trường, có ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng và hiệu quả giáo dục. Xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường là xu thế mới của giáo dục trên thế giới và ở Việt Nam hiện nay. Quản lý xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường là quá trình tác động của chủ thể quản lý thông qua các chức năng quản lý như: lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra, đánh giá chương trình để đảm bảo đạt được mục tiêu phát triển phẩm chất, năng lực cho học sinh.

Để nâng cao hiệu quả quản lý xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đáp ứng được yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay, nhóm nghiên cứu đề xuất 5 nhóm giải pháp xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường, đó là: 1) Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý và giáo viên về tầm quan trọng và sự cần thiết của việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; 2) Nâng cao năng lực cho giáo viên về phát triển và thực hiện kế hoạch giáo dục nhà trường; 3) Tăng cường giám sát, đánh giá trong việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; 4) Huy động nguồn nhân lực trong việc xây dựng và triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường; 5) Tăng cường cơ sở vật chất, thiết bị dạy học đáp ứng việc triển khai kế hoạch dạy học.

Với các trường Tiểu học, những bước cần thiết để xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường là: tổ chức cho giáo viên được tìm hiểu, nghiên cứu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018; khảo sát về nhu cầu và năng lực của học sinh, đánh giá những thuận lợi, khó khăn và những yếu tố đặc điểm của địa phương; huy động mọi nguồn nhân lực để tham gia xây dựng kế hoạch giáo dục nhà trường. Nhà trường cần hoàn thành việc xây dựng ba loại văn bản là: kế hoạch giáo dục nhà trường; kế hoạch dạy học các môn học, hoạt động giáo dục; kế hoạch bài dạy.

Về triển khai kế hoạch giáo dục nhà trường, các trường cần tập trung và thực hiện tốt kế hoạch dạy học 2 buổi/ngày và kế hoạch dạy các môn học bắt buộc, đồng thời đáp ứng nhu cầu học các môn học tự chọn của học sinh như: Ngoại ngữ 1, Tin học, STEM,... Các trường cần phổ biến và thông qua KHGDNT tới toàn

thể giáo viên và cha mẹ học sinh; cần bồi dưỡng cho giáo viên hoặc hợp tác với nguồn lực bên ngoài; cần triển khai kết hợp dạy học trực tiếp và trực tuyến và linh hoạt điều chỉnh kế hoạch chung cho phù hợp với điều kiện thực tiễn.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (Chương trình tổng thể)*.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (04/9/2020), *Công văn 3415/BGDĐT-GDTH Hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ giáo dục Tiểu học năm 2020 - 2021*.
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (07/6/2021), *Công văn 2345/BGDĐT-GDTH Hướng dẫn xây dựng kế hoạch giáo dục trường Tiểu học*.
- [4] Học viện Quản lý Giáo dục, (2020), *Tài liệu bồi dưỡng chuyên đề 1- Xây dựng và thực hiện kế hoạch giáo dục nhà trường theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*.
- [5] Trường Tiểu học Nguyễn Huệ, (2020), *Kế hoạch giáo dục nhà trường năm học 2020 - 2021*, Thành phố Hồ Chí Minh, <http://thnguyenhueq1.hcm.edu.vn/ke-hoach/ke-hoach-giao-duc-nha-truong-2020-2021-cfull85178-606326.aspx>.
- [6] Trường Tiểu học Trần Quốc Toản, (2020), *Kế hoạch giáo dục nhà trường năm học 2020-2021*, Hà Nội, <http://thtranquoctoan.hoankiem.edu.vn/tai-nguyen/van-ban-tu-so/ke-hoach-giao-duc-nha-truong-nam-hoc-2020-2021.html>.

THINGS TO CONSIDER WHEN DEVELOPING AND IMPLEMENTING A SCHOOL EDUCATIONAL PLAN IN PRIMARY SCHOOLS

Le Anh Tuan

Email: tuanla@gesd.edu.vn
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Developing and implementing a school educational plan is an obligatory task for primary schools when implementing the 2018 general education program. The research team of the Vietnam National Institute for Educational Sciences has examined the current situation of the development and implementation of school educational plans at the primary level. The results show that these schools are facing many difficulties because this is a new task for them. This article is aimed to provide some experience and make contribution to helping schools overcome those difficulties.*

KEYWORDS: School educational plan, general education program, school-based curriculum, teaching plan, lesson plan.